

La intrahistòria del 'pacte lingüístic'

Aitana Guia analitza a 'La llengua negociada' (3i4), que s'acaba de publicar, el 'pacte lingüístic' desenvolupat entre el 1997 i el 1998 al País Valencià. Segons l'autora, el PP legitimà amb aquest procés les seues posicions lingüístiques, mentre que el PSPV es veia atrapat en un engranatge que no li va aportar cap guany. El resultat: una acadèmia de la llengua encara no constituïda que podria consolidar el secessionisme 'light' del PP.

Xavier Casp, Santiago Grisolia i Manuel Sanchis-Guarner Cabanilles, el 13 de juliol del 1998, dia de l'aprovació del dictamen sobre la llengua del CVC. Aitana Guia qüestiona la lleialtat de Sanchis-Guarner al PSPV, el partit que l'havia elegit com a interlocutor en el "pacte".

Eduardo Zaplana, president de la Generalitat Valenciana, anuncia el 16 de setembre del 1997, en la primera sessió del debat de política general a les Corts Valencianes, la proposta per arribar a un "pacte lingüístic", que començaria amb l'encàrrec perquè el Consell Valencià de Cultura (CVC) dictaminara sobre el nom de la llengua dels valencians i sobre l'autoritat que hauria d'encarregar-se de normativitzar-la.

Aquestes paraules de Zaplana van ser l'inici d'un procés que va tenir l'últim episodi un any després, el 2 de setembre del 1998, amb l'aprovació a les Corts Valencianes de la Llei de Creació de l'A-

cadèmia Valenciana de la Llengua (AVL). Aquesta llei, que es va publicar al *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana* el 16 de setembre, donava el termini d'un mes perquè les Corts Valencianes elegiren els 21 acadèmics que haurien de formar part d'aquest ens normatiu. Avui, dos anys i vuit mesos després d'aquesta data límit, encara no hi ha acadèmia ni acadèmics. Una situació anòmala sobre la qual ens dona moltes claus *La llengua negociada. El manteniment del conflicte polític sobre la llengua*, d'Aitana Guia, un llibre que desentraña tot el desenvolupament del "pacte lingüístic" (des del setembre de 1997 fins un any després, el setembre de 1998).

Aquesta obra detalla cronològicament tot el procés, que va començar amb l'encàrrec de les Corts Valencianes al CVC (un ens consultiu de la Generalitat Valenciana). Al darrer trimestre del 1997, el CVC va començar els seus treballs, que van acabar amb l'aprovació del dictamen sobre la llengua d'aquest organisme el 13 de juliol del 1998. Guia descriu com durant tot aquest procés va menystenint-se la multitud d'aportacions a favor de la unitat de la llengua i van engrandir-se artificialment les posicions del magre teixit que l'autora anomena "trama secessionista", les entitats que al voltant de la Real Academia de Cultura Valenciana (RACV) proposen una normativa per al valencià distinta de la resta del català.

Aitana Guia relata les successives rebaixes de les posicions unitaristes a l'interior del CVC, mentre el tàndem PP-UV, que controlava la Generalitat Valenciana, no deixava en cap moment de potenciar iniciatives de caire secessionista i antinormatiu en la seua actuació diària al front de l'administració valenciana. El PP aconseguia, amb totes aquestes tàctiques paral·leles, desplaçar el "centre lingüístic" cap a les seues posicions lingüístiques, que Guia defineix com a "secessionisme *light*", sense declarar en cap moment una "treva" lingüística.

Però amb el dictamen no van acabar les "rebaixes" lingüístiques. El PP i el PSPV pactaven, partint del document del CVC, el contingut íntegre de la Llei de Creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua al juliol del 1998, però en uns termes encara més confusos. El 2 de setembre aquests dos partits aprovaven la llei amb uns criteris més flexibles per a triar els membres que havien de constituir l'Acadèmia Valenciana de la Llengua. El PSPV acceptava aprovar la llei si immediatament s'elegien els acadèmics. Però el PP, una vegada més, va enganyar el principal partit de l'oposició. A Zaplana no li interessava deixar resolt el problema. Havia aparegut com el

gran pacificador lingüístic malgrat que des del 1995 no havia deixat de prendre mesures contra la normalització lingüística, i l'elecció d'acadèmics que reclamava el PSPV (partit que va aprovar la llei sense tenir-ne cap garantia) podia obrir ferides del PP amb la "trama secessionista", un fet que no li interessava a Zaplana un any abans de les eleccions autonòmiques.

Aitana Guia palesa al llarg de *La llengua negociada* que tot aquest procés va

La llengua negociada desentranya com al llarg de tot el procés la direcció del PSPV va mantenir una posició neutral, de suport total al pacte. Aquest partit, segons Guia, "es va veure presoner de la lògica del pacte", mentre que el PP no va deixar en cap moment de prendre noves mesures contra la normalització lingüística. L'autora posa múltiples exemples. Al mateix temps que el Partit Popular triava com a membres del Consell Valencià de Cultura personatges cohesionats entorn del partit, Joan Romero elegia per a negociar Manuel Sanchis-Guarner Cabanilles, fill del prestigiós filòleg valencià del mateix nom, que va tenir una lleialtat al partit més que dubtosa. "El comportament de Sanchis-Guarner Cabanilles durant el debat del dictamen, la relació que mantenia amb la resta de membres del seu grup i els seus repetits vots alineats amb els consellers del PP, ens porten a interrogar-nos sobre la lleialtat de Sanchis-Guarner Cabanilles respecte al PSOE o respecte al PP ja des de bon principi."

El contrast entre les iniciatives polítiques secessionistes del PP i el "tot pel pacte" del PSPV va ser constant. El 24 de juny, Joan Romero es reunia amb el president del CVC, Santiago Grisolí, que havia estat qüestionat pel mateix Partit Popular, per donar-li un baló d'oxigen. El mateix dia, Eduardo Zaplana declarava solemnement en un homenatge a Vicent González Lizondo que les seues idees eren les mateixes que les del difunt líder d'Unió Valenciana.

"El problema és que l'estratègia del PSOE depenia no sols de l'aprovació de l'AVL, sinó també de la seua configuració i de la seua constitució amb determinats criteris de solvència científica. Aquesta resolució del conflicte no va ocórrer, i per tant, l'estratègia del PSOE només va aconseguir que el PP aparegués centrat ideològicament. Encara està per veure si el PSOE aconseguirà aquest resultat final i per quins set sous

Aitana Guia, a *La llengua negociada*, arriba a la conclusió que el conflicte polític sobre la llengua continua intacte.

ser una jugada política mestra del PP, una formació política que, sense moure's gens ni mica dels seus posicionaments lingüístics anteriors, va aconseguir deixar sense espai electoral Unió Valenciana (UV, aleshores el seu soci de govern), acontentar bona part de la "trama secessionista" i involucrar en els engranatges del pacte un PSPV-PSOE que no va obtenir cap guany.

Aitana Guia reconeix que no arriba a entendre l'actuació del PSPV, en aquella època encapçalat per Joan Romero: "Quins són els beneficis i pèrdues que l'oposició aconseguia amb el pacte lingüístic? Una de les incògnites que aquest assaig deixa obertes per a futures recerques és el motiu real pel qual el PSOE accepta la maniobra del PP, les garanties que suposadament n'obté i el guany polític que aquest partit n'esperava traure."

el PP li hauria de proporcionar un èxit polític”, assenyala Guia.

El PSPV no va ser l'únic partit que va contribuir a l'aprovació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua. El PP havia marginat des del principi l'altra força progressista amb representació a les Corts Valencianes, Esquerra Unida, que mantenia uns plantejaments científics més coherents, però sí que va fer les gestions per aconseguir un altre suport cabdal, el de Convergència i Unió (CiU).

**“EI PSOE
va acceptar el
‘pacte zaplanista’
sense demanar
res a canvi.
Potser alguns
‘compromisos
verbals’ del PP,
però això,
en política,
és paper mullat”**

La coalició encapçalada per Jordi Pujol, que en aquella època tenia la clau de la governabilitat a Madrid, podria haver posat entrebanca al “pacte lingüístic”, però va donar des del primer dia el beneplàcit al PP valencià perquè iniciara aquest procés, i va prestar-li suport en tot moment. “El suport de CiU –assenyala Guia– fou evident en la proposta inicial d'encàrrec al CVC, en l'aprovació final del dictamen i també en l'aprovació de la llei. Els beneficis que CiU pretenia aconseguir eren la transmissió al seu electorat que CiU defensava també el català fora de les seves fronteres autonòmiques si aquest es trobava amenaçat i que el partit amb qui pactava en el Govern central, el PP, no era un enemic del català al País Valencià. Per al PP

valencià, la no-ingerència des del Principat li ampliava el marge d'actuació.”

Mentrestant, Unió Valenciana, el soci de govern d'Eduardo Zaplana, que havia donat suport a l'inici de les tasques del Consell Valencià de Cultura, va anar progressivament perdent marge de maniobra. La trama secessionista, representada històricament per UV, anava clavillant-se. Molts dels seus efectius, davant dels gestos de complicitat d'Eduardo Zaplana, de les subvencions

procés la seua base electotral i va acabar sent un dels grans damnificats per l'estratègia del PP, que havia absorbit la trama que havia donat suport els regionalistes històricament. A les eleccions del 1999, Unió Valenciana ja no obtindria representació parlamentària. La jugada, a Zaplana, li havia eixit redona.

Més enllà de les conjuntures electorals, la Llei de Creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua pot tenir conseqüències a llarg termini. Aitana Guia

Eduardo Zaplana amb Héctor Villalba, expresident d'UV, a les Corts Valencianes el 2 de setembre del 1998. Aquell dia es va aprovar la Llei de Creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua. El PP havia deixat UV sense base a la qual representar.

milionàries que els concedia el PP i de les reiterades mesures de suport al secessionisme, començaven a alinear-se amb el PP. El diari *Las Provincias*, estendard d'aquestes posicions, va donar en tot moment suport a Eduardo Zaplana. “Amb l'encàrrec del CVC, el posicionament d'UV passa a estar més i més separat del PP i a ser considerat progressivament més intolerant i radical, fins quedar aïllat en un extrem. Durant el període del pacte, el PP guanya marge de maniobra per oposar-se mediàticament a les demandes secessionistes d'UV si aquestes contradiuen la seva estratègia, mentre que UV veu minvades les possibilitats de pressió sobre el seu soci de govern”, apunta Guia. Unió Valenciana va perdre durant tot aquest

considera que aquesta llei és un perill per a la unitat de la llengua i per a la normalització lingüística: “Tenim una llei tan ambigua que pot perfectament ser utilitzada pel secessionisme lingüístic. Com a mínim, caldrà reconèixer que posa les bases perquè això succeeixi. I una altra qüestió que cal tractar és si l'existència de la pròpia llei no suposa ja un grau de secessionisme lingüístic.”

La conclusió de Guia: és millor no tenir cap acadèmia que tenir-ne una de dolenta. “Potser –escriu– és millor assumir que actualment el conflicte polític sobre la llengua no es pot tancar que no pas tancar-lo en fals i a cada bugada perdre un llençol.”

Miquel Calvet